

Наукові перспективи
Видавнича група

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ

у рамках роботи Видавничої групи
"Наукові перспективи"

Матеріали XXXIX Міжнародної науково-
практичної конференції (07 грудня 2023 року,
м. Гетеборг (Швеція) дистанційно)

Мирного неба!
Більшої України!

Міжнародний економічний інститут (Есеніце, Чехія)
Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Казахський національний університету імені аль-Фарабі (Казахстан)
Інститут філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану
(Баку, Азербайджан)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління» (Київ, Україна)
Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ, Україна)
Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
Міждержавна гільдія інженерів консультантів (Київ, Україна)
Інститут освіти Азербайджанської республіки (Баку, Азербайджан)
у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Матеріали XXXIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції

(07 грудня 2023 року, м. Гетеборг (Швеція) дистанційно)

2023 р.

International Economic Institute s.r.o. (Jesenice, Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Institute of Philosophy and Sociology of Azerbaijan National Academy of Sciences
(Baku, Azerbaijan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in
Public Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)
Interstate Consultants Engineers Guild (Kyiv, Ukraine)
Institute of Education of the Republic of Azerbaijan (Baku, Azerbaijan)
within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF MODERNIZATION OF SCIENCE: STATUS, PROBLEMS, DEVELOPMENT TRENDS

Materials of the 39th International Scientific and Practical Conference

December 7, 2023, Gothenburg (Sweden)

2023

*Матеріали XXXIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції
(07 грудня 2023 року, м. Гетеборг (Швеція), дистанційно)*

DOI: <https://doi.org/10.52058/39>

УДК 001.3-048.35:0/9](06)

С91

Схвалено до друку Президією Громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення № 2/12-23, від 04.12.2023)

Матеріали конференцій індексуються у міжнародній пошуковій системі Google Scholar

Організаційний комітет конференції:

І.В. Жукова – кандидат наук з державного управління, доцент; *Є.О. Романенко* – доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України; *О.М. Непомнячий* – доктор наук з державного управління, професор, Заслужений будівельник України; *О.І. Дацій* – доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України; *О.М. Макаренко* – доктор медичних наук, професор; *Маркета Павлова* – директор Міжнародного економічного інституту (Чехія); *Юрій Кійков* – доктор інформатики, доктор технічних наук у галузі розвитку освіти (Чехія); *Володимир Бачишин* – доцент кафедри економіки (Словаччина); *Гумеір Гусейн Ахмедов* – доктор педагогічних наук, професор (Азербайджан); *Петер Ошват* – доцент юридичного факультету (Словаччина); *Л.С. Ахметова* – доктор історичних наук, професор політології, професор кафедри ЮНЕСКО (Казахстан); *Бадрі Гечбаія* – доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія).

Секретар: *А.С. Ковальчук* - здобувач ступеня доктора філософії (PhD).

Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXXIX Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Гетеборг (Швеція): ГО «ВАДНД», 07 грудня 2023 р. 501 с.

У матеріалах XXXIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції висвітлені оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, психології, техніки та інших галузей науки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір.

Матеріали будуть корисними та цікавими науковцям, викладачам, педагогам-практикам, представникам органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачам вищої освіти, громадсько-політичним діячам, а, також, усім, хто цікавиться міжнародним досвідом реалізації інноваційних освітніх процесів.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

© автори, 2023

© Видавничка група «Наукові перспективи», 2023

© Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук, з державного управління», 2023

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2023

Тертична Н.А.

доцент кафедри загальної і медичної психології,
*Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ РЕАКЦІЙ ДИТИНИ НА ВІЙНУ

Війна, яка триває в Україні, поставила багато нових та складних питань як перед державою, так і перед кожною людиною окремо. Вирішення цих питань лежить не лише у площині самовідданої оборони нашої країни, а й у площині збереження психічного здоров'я всіх громадян задля перемоги та майбутнього держави. Особливої уваги сьогодні потребують діти, які, на жаль, стали свідками та жертвами, розв'язаної росією повномасштабної війни. Жорстокі реалії війни створюють для дитини непередбачуване і загрозове середовище, яке, у свою чергу, впливає на її фізичне та емоційне благополуччя, викликаючи високий рівень стресу і тривоги. Фізичні травми, втрати близьких, друзів, переїзд з рідної домівки, руйнування звичного мирного життя – все це є тією ситуацією, з якою дитині буває важко впоратися самотійно. Це може вплинути на дитяче сприйняття світу, ставлення до небезпеки та ризику, а також на емоційні реакції, зокрема на прояви агресії. Звичайно, психоемоційні реакції на війну великою мірою залежать від віку та досвіду дитини, присутності поруч рідних, міри травматизації, доступу до освіти, медичних послуг і нормальних умов життя, тощо. Особливої уваги та психологічної підтримки сьогодні потребують ті діти, які безпосередньо стали жертвами

насилля або його свідками. Тому, психологічна підтримка дитини під час війни, на наш погляд, повинна бути спрямована не лише на подолання наслідків стресу війни, а й на роботу з дитячою агресією, яка сьогодні наслідуються дітьми і часто неусвідомлено чи свідомо підтримується дорослими.

Дослідження показують, що у дитини ще надто малий досвід вирішення складних проблем, тому вона емоційно реагує та вчиться їх вирішувати, спостерігаючи за дорослими, приміряючи на себе моделі їх поведінки. На жаль, агресивна і ворожа поведінка імітується дітьми з найбільшою готовністю. Сучасна війна може призвести до втрати у дітей моральних орієнтирів і соціальних цінностей, правил і норм, які є важливими для дитячого сприйняття і розуміння світу. Нестабільність та плутанина в дитячому сприйнятті того, що відбувається на тлі повномасштабного вторгнення, негативно впливає як на їх психоемоційний стан, так на розвиток соціальних навичок та формування досвіду вирішення складних завдань.

Наші дослідження показали, що активація агресії у сучасних дітей, що стали свідками війни, великою мірою викликана спостереженням та моделюванням агресивної поведінки дорослих, інтенсивним впливом засобів масової інформації, відсутністю належного і контрольованого батьками медіа-режиму. Така ситуація формує у дитини уявлення, що агресія є допустимим способом розв'язання проблем у реальному житті, прийнятним шляхом розв'язання соціальних конфліктів, що, в свою чергу, стимулює вияви агресивності у дитячих іграх, виборі інформаційного та розважального контенту в Інтернеті, способах взаємодії з однолітками та батьками, виборі стилю поведінки та

підвищенні рівня особистісної агресії.

Важливо зазначити, що агресивна поведінка, яку демонструє дитина, як показує наше дослідження, часто підтримується батьками, коли вони втягують свою дитину у розмови про агресію, обговорення насильницьких дій російських загарбників, неправильно розставляючи акценти та формуючи хибне уявлення дитини про те, що вияв агресії є проявом сили та влади. Численні психологічні дослідження свідчать, що особливо активно діти наслідують і відтворюють паттерни агресивної поведінки, якщо їхня агресія у присутності батьків отримала позитивне підкріплення та схвалення. Іншу небезпеку становить регулярна когнітивна та емоційна стимуляція у дітей агресивних думок, фантазій, намірів, емоцій, почуттів, уявних агресивних дій, внаслідок чого формується «звичка агресивно мислити» і «готовність агресивно діяти». На жаль, «щеплення» байдужості до агресії та насильства, спричиняє у дітей нечутливість до жертв насильства, їх страждань і болю, сприяє формуванню специфічних уявлень про дійсність як жорстоку, агресивну, сповнену насильства, тобто конструюванню «агресивних суб'єктивних реальностей» [1].

Враховуючи особливий характер сприйняття дітей у воєнний час, важливо забезпечити їм не лише підтримку, захист і стабільність. Діти також потребують конструктивних моделей поведінки, визначення моральних цінностей, формування внутрішніх механізмів опору агресії. На наш погляд, вплив війни на дитину відбувається на декількох рівнях: психофізіологічному (зміна стану соматичного і психічного здоров'я), емоційному (зміна емоційного реагування на агресію), когнітивному (включення агресії як прийнятної форми поведінки у когнітивний репертуар

дитини), поведінковому (підміна конструктивних форм взаємодії з оточенням агресивними моделями). Водночас, дослідження впливу війни на агресивність дитини не може обмежуватися особистісними процесами, а мають включати вивчення значно ширшого кола питань, зважаючи на те, що вони трансформуються і виявляються на рівні всього соціального оточення. Сьогодні багато дітей безпосередньо включені в психічну та емоційну активність великої кількості людей, які думають, відчувають, діють на основі спільного інтелектуально-інформаційного й емоційно-енергетичного базису, спільних мотивів і цілей, що мають надіндивідуальну природу [2].

Тому, психологічна підтримка дитині та її батькам повинна включати як інформаційні зміни (у трансляванні та обговоренні дискурсу війни з дитиною), комунікаційні зміни (побудова моделі інформаційної гігієни як для батьків, так і для дітей), поведінкові зміни (відпрацювання з дитиною конструктивних форм прояву агресії), ціннісні зміни (відсутність лояльності та позитивного підкріплення на агресивний стиль поведінки дитини у реальному житті).

Таким чином, на формування толерантності до агресії у сучасних дітей великою мірою впливають агресивні приклади розв'язання конфліктів у загальному соціальному контексті, агресивні взаємини в родині, стимулювання батьками проявів агресії та лояльне ставлення референтного соціального оточення до неї. Важливо відмітити, що тривале перебування у світі з високим рівнем агресії, послаблення природньої заборони на агресію з боку батьків, а також позитивне підкріплення агресивних проявів дитини, сприяє її ідентифікації з агресором та моделюванню агресивного стилю поведінки у повсякденному житті.

Список використаних джерел:

1. Петрунко О.В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі: монографія. – 2-ге вид. / О.В. Петрунко. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2011. – 480 с.
2. Слюсаревський М.М. «Ми» і «Я» в сучасному світі: Вибрані твори. – К.: Міленіум, 2009. – 340 с.

